

IX TROBADA DEL GRUP D'ESTUDIS ETNOPOÈTICS

ALEXANDRE BATALLER CATALÀ

Universitat de València

alexandre.bataller@uv.es

Els dies 7, 8 i 9 de novembre de 2013 va tenir lloc a Vic —en la seu del Consell Comarcal d'Osona, situada dins l'emblemàtic edifici del Sucre— la IX Trobada del Grup d'Estudis Etnopoètics (GEE), que va reflexionar i compartir idees sobre el tema «Literatura oral i educació: simbiosi i complicitats».

La trobada es va iniciar la vesprada del dia 7 de novembre amb la conferència impartida per les professores de la Universitat de Vic i membres de la Societat Verdager Carme Rubio i M. Carme Bernal titulada «La poesia de Jacint Verdager amb ressons de la tradició popular i la seva aplicació a l'escola». Tot seguit, s'hi presentaren les primeres comunicacions, que encetaven un dels fils conductors que va guiar la trobada, és a dir la presència, funcions i possibilitats de la literatura popular en diversos àmbits i contextos educatius, que foren les següents: «Etnopoètica i ensenyament de la llengua en el context valencià anterior a 1983», per Alexandre Bataller (Universitat de València); «L'escola en valencià i els ensenyants folkloristes: una aproximació», per Vicent Vidal (Universitat d'Alacant); i «La literatura popular com a font de recursos educatius: una aproximació», per Margalida Coll (Universitat de les Illes Balears, GREIB).

Durant el matí del divendres 8 es presentaren sis comunicacions més, que eixamplaren la visió del tema de la trobada, des de l'exposició de diverses experiències i propostes dutes a la pràctica en diferents àmbits educatius fins a la descripció de les tipologies textuals de narrativa popular o la valoració de la tasca pedagògica de diversos folkloristes del segle XX: «Els contes a primària i secundària com a eina d'expressió i cultura oral. Una experiència a Barcelona (memòria de 10 anys)», per Roser Ros (Universitat Blanquerna, Tantàgora Serveis Culturals); «Llegendes per a un món millor: una experiència solidària entre Gàmbia i Mallorca», per Caterina Valriu (Universitat de les Illes Balears, GREIB) —a partir del projecte que ha conduït a la publicació del llibre *Quatre retocs* (Cruïlla, 2013)—; «Llegendes i paisatges del Pla de l'Estany», per Àngel Vergés; «Tipologia dels reculls de narrativa folklòrica: de la recreació a la transcripció» per Carme Oriol (Universitat Rovira Virgili); «La intenció pedagògica en la recerca. De Serra i Pagès a Sara Llorens i Palmira Jaquetti», per Josefina Roma (Universitat de Barcelona) i «Preocupacions populars vs. progrés: folklore i pedagogia en l'obra de Cels Gomis», per Emili Samper (Universitat Rovira i Virgili). Per la vesprada del mateix divendres 8, s'exposaren tres noves

aportacions, des de l'especulació pedagògica fins a la concreció de les possibilitats didàctiques dels jocs lingüístics o les aplicacions pràctiques amb futurs mestres d'infantil: «Notes programàtiques per a una valoració pedagògica de l'heroïna de la rondalla meravellosa», per Josep Temporal; «Els jocs lingüístics populars des del punt de vista de l'etnopoètica. La seva didàctica», per Ramon Bassa (Universitat de les Illes Balears) —un marc sobre el qual l'autor ha treballat des del Seminari de Didàctica del Català de l'ICE de la UIB—; el treball dut a terme amb estudiants del Grau de Magisteri d'Infantil al Campus Terres de l'Ebre a Tortosa «Experiències didàctiques al voltant de les rondalles: de la tradició a l'adquisició de competències», per Mònica Sales (Universitat Rovira Virgili). Tot seguit, els germans Ignasi i Xavier Roviró —amfitrions i encarregats de l'organització de la Trobada— feren un repàs de la trajectòria, objectius, metodologia i consecucions del Grup de Recerca Folklorica d'Osona (GRFO), des del seu naixement el 1980 fins a l'actualitat.

A continuació, es va celebrar l'assemblea anual del Grup d'Estudis Etnopoètics. Caterina Valriu, coordinadora del grup al llarg dels set darrers anys (2007-2013), hi manifestà el seu desig de deixar aquesta funció, on ha reïxit tant per la seua capacitat de gestió com per la sàvia mà amb què ha sabut unir els esforços diversos en l'objectiu comú de consolidació i creixement del grup. Després que els assistents a l'assemblea li expressaren l'agraïment del grup per la seua dedicació incansable, es va constituir un Grup Gestor format per Emili Samper, Josep Temporal i Àngel Vergés, per a treballar en les tasques d'organització i coordinació del GEE. Pel que fa a la planificació de la propera trobada del grup, tot acceptant la proposta i oferiment d'Àngel Vergés, es decidí que la X Trobada del GEE tindria lloc a Banyoles els dies 7 i 8 de novembre de 2014, amb el tema «Etnopoètica: arxius i materials inèdits». Per altra banda, es decidí que el VI Curs de Cultura Popular tinga lloc, la primavera del 2015, a Ontinyent i Bocairent (la Vall d'Albaida), coordinat per Alexandre Bataller, amb la col·laboració d'Anna i M. Jesús Francés, amb el tema concret i transversal de «La Festa». També es va prendre l'acord que els curadors de les actes de la IX Trobada siguin Alexandre Bataller i Margalida Coll. Finalment, Emili Samper, gestor del blog del grup (<http://blogs.iec.cat/gee/>), féu una crida a la col·laboració perquè els socis del GEE li facen arribar les novetats en relació a les activitats relacionades amb l'etnopoètica, per tal que pugua fer-se'n la millor difusió. Al temps, també prengué el convit que se li féu per eixamplar la comunicació del grup mitjançant altres xarxes socials (com ara el facebook del grup, que ja és plenament operatiu: <https://www.facebook.com/GrupdEstudisEtnopoetics>).

El dissabte 9 al matí es reprengueren les sessions acadèmiques amb tres interessants comunicacions: «La rondalla com a artefacte educatiu», per Ignasi Roviró (GRFO); «Els primers contes afganesos publicats, i en català», per Nadia Ghulam i Joan Soler Amigó, i «Del Nolotil al NoalTIL: folklore en defensa de l'educació pública de qualitat», per Jaume Guiscafrè (Universitat de les Illes Balears, GREIB).

Pel que fa a les publicacions i materials elaborats, coordinats o produïts pels membres del GEE al llarg de l'any 2013, se n'hi van presentar diverses mostres, que tot seguit enumerem. En primer lloc, el llibre col·lectiu editat per Anna Francés i Jaume Guiscafrè *Erotisme i tabús en l'etnopoètica* (Alacant: Institut Joan Gil-Albert), que recull setze treballs distribuïts en tres blocs («Tabús i folklore», «Folklore narratiu: erotisme i tabús» i «Poesia popular: erotisme i tabús») sobre les fronteres del folklore obscè a les terres de parla catalana, fruit de la VIII Trobada del GEE, encapçalats per un text en memòria de Josep M. Pujol; el núm. 2 de la revista *Estudis de Literatura Oral Popular / Studies in Oral Folk Literature*, dedicat a les dificultats que planteja la classificació de les formes breus de la narrativa oral; el llibre de Caterina Valriu, *Balears i Pitiüses: terres de llegenda* (Barcelona: Publicacions de l'Abadia de Montserrat), que aplega trenta-tres llegendes de les Balears i les Pitiüses, que parlen de la gent de les illes, de personatges històrics i dels habitants d'un món ocult i màgic; la monografia d'Emili Samper sobre la figura polièdrica de Cels Gomis *De l'anarquisme al folklore. Cels Gomis i Mestre (1841-1915)* (Tarragona: Universitat Rovira i Virgili); el volum VI de l'*Aplec de Rondalles Mallorquines d'En Jordi des Racó* d'Antoni M. Alcover, a cura de Josep A. Grimalt i Jaume Guiscafrè (Ciutat de Mallorca: Moll), el llibret de la col·lecció «Llegir en valencià: les nostres festes» escrit per Joan Borja, *El color de les quimeres* (Alzira: Bromera), dedicat a la Fira de Tots Sants a Cocentaina; en clau poètica i amb una mirada al món de les aules, el *Llibre del professor* (Alzira: Bromera) d'Alexandre Bataller; i, finalment, s'hi presentà la col·lecció Aladroc de literatura infantil, coordinada per Joan Borja i editada per l'Institut de Cultura Juan Gil-Albert, que s'ha encetat amb cinc llibres que pretenen difondre el patrimoni etnopoètic valencià i prestigiar l'ús i la consideració social de la llengua entre els escolars. Són aquests: *El Caro*, de Víctor Labrado; *Misteri d'Elx*, de Marta Martínez; *El pardal Oriol*, de Maria Jesús Francés; *L'Estrella d'or*, de Francesc Gisbert i *L'illa de Benidorm*, d'Anna Lloret, tots ells il·lustrats per estudiants de la Facultat de Belles Arts de la Universitat Miguel Hernández, al Campus d'Altea.

Un esment a banda cal fer, per la seua pertinença i interès, de les activitats culturals complementàries a la Trobada. S'hi oferiren dues propostes, una de teatral i una altra de musical, creades totes dues a partir de materials de la tradició oral, que tingueren com a escenari l'acollidor i solemne Temple Romà de Vic. La nit del 7 s'hi representà l'espectacle teatral «Serraller i bandoler. Històries i llegendes», obra de Joan Sagalés, interpretada per l'actor Eloi Pons, un monòleg bastit a partir de relats tradicionals protagonitzats per serrallers. I la nit del divendres 8, el quartet vocal osonenc Nova Euterpe hi mostrà la seua proposta —nascuda de la recerca d'un treball de camp de Jaume Aiats— de cant polifònic tradicional català. L'última jornada de la trobada, el dissabte al matí, coincidint amb el vivíssim i ancestral dia de mercat a Vic, en acabar les sessions acadèmiques, els participants feren una passejada amable per la ciutat, en un recorregut que acabà amb la visita de la catedral, des d'on els participants es desplaçaren fins a

Folgueroles, on visitaren de la Casa Museu Verdaguer i, guiats per Xavier Roviró, l'arxiu del Grup de Recerca Folklorica d'Osona, que conté, ordenades i catalogades, més de 650 hores d'enregistraments fonogràfics, resultat de vint-i-cinc anys de treball de camp a la comarca d'Osona, amb vora 700 persones entrevistades, sobre elements diversos de l'oralitat.

Comptat i debatut, les tres jornades de tardor viscudes a Vic han servit, una vegada més, perquè el GEE consolide un espai de comunicació i recerca i, molt especialment, perquè els seus components intercaven idees, projectes i experiències, en aquesta ocasió sobre l'educació, tan unida a l'etnopoètica, unes vegades pel fet que s'hi fon simbiòticament o, d'altres, perquè avancen juntes pels camins d'una complicitat carregada d'història, de vigència i de perspectives de futur.